HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

25 ianuarie 2017*

„Trimitere preliminară — Directiva 2007/64/CE — Servicii de plată în cadrul pieței interne — Contracte-cadru — Informații prealabile generale — Obligația de a furniza aceste informații pe un suport de hârtie sau pe un alt suport durabil — Informații transmise prin intermediul unei căsuțe poștale electronice integrate într-un site internet de servicii bancare online”

În cauza C-375/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 27 mai 2015, primită de Curte la 15 iulie 2015, în procedura

BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG

împotriva

Verein für Konsumenteninformation,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (raportor) și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 30 iunie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG, de G. Schett, Rechtsanwalt;

— pentru Verein für Konsumenteninformation, de S. Langer, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de L. D’Ascia, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de W. Mölls și de H. Tserepa-Lacombe, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: germana.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 septembrie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 36 alineatul (1) și a articolului 41 alineatul (1) din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/111/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 (JO 2009, L 302, p. 97) (denumită în continuare „Directiva 2007/64”).

2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG (denumită în continuare „BAWAG”), pe de o parte, și Verein für Konsumenteninformation (Asociația pentru Informarea Consumatorilor, denumită în continuare „Asociația”), pe de altă parte, cu privire la o clauză inserată în contractele pe care BAWAG le încheie cu consumatorii.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (18), (21)-(24), (27) și (46) ale Directivei 2007/64 au următorul cuprins:

„(18) Ar trebui să se instituie o serie de norme în vederea asigurării transparenței condițiilor și cerințelor în materie de informare aplicabile serviciilor de plată.

[…]

(21) Prezenta directivă ar trebui să specifice obligațiile prestatorilor de servicii de plată în ceea ce privește furnizarea de informații către utilizatorii serviciilor de plată, care ar trebui să primească același nivel ridicat de informații clare cu privire la serviciile de plată, pentru a putea alege în cunoștință de cauză și pentru a putea compara serviciile din cadrul UE. În interesul transparenței, prezenta directivă ar trebui să stabilească cerințele armonizate necesare pentru a garanta furnizarea către utilizatorii serviciilor de plată a unor informații necesare și suficiente cu privire atât la contractul de servicii de plată, cât și la operațiunile de plată. Pentru a promova funcționarea fără obstacole a pieței unice a serviciilor de plată, statele membre ar trebui să poată adopta doar acele dispoziții în materie de informare stabilite prin prezenta directivă.

(22) Consumatorii ar trebui să fie protejați împotriva practicilor neloiale sau înșelătoare în conformitate cu Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori [și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260)], precum și cu Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă („Directiva privind comerțul electronic”) [(JO 2000, L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257)], și Directiva 2002/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum [și

de modificare a Directivei 90/619/CEE a Consiliului și a Directivelor 97/7/CE și 98/27/CE (JO 2002, L 271, p. 16, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 183), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/29]. Dispozițiile suplimentare din aceste directive rămân aplicabile. Cu toate acestea, ar trebui să fie clarificată, în special, relația dintre cerințele de informare precontractuală prevăzute în prezenta directivă și cele prevăzute în Directiva 2002/65 [amintită].

(23) Informația necesară ar trebui să fie proporțională cu nevoile utilizatorilor și comunicată folosind o metodă standard. Cu toate acestea, cerințele în materie de informare cu privire la o operațiune de plată singulară ar trebui să difere de cele cu privire la un contract-cadru, care prevede mai multe operațiuni de plată.

(24) În practică, contractele-cadru și operațiunile de plată reglementate de acestea sunt mult mai des întâlnite și mai importante din punct de vedere economic decât operațiunile de plată singulară. Dacă există un cont de plăți sau un instrument de plată specific, este necesar un contract-cadru. Din acest motiv, cerințele de informare prealabilă privind contractele-cadru ar trebui să fie foarte detaliate, iar informațiile ar trebui să fie furnizate întotdeauna pe suport de hârtie sau pe alte suporturi durabile, cum ar fi documente imprimate de imprimantele pentru extrase de cont, dischete, CD-ROM-uri, DVD-uri și hard discuri ale calculatoarelor personale pe care se stochează poșta electronică, precum și pagini de internet, în măsura în care aceste pagini sunt accesibile pentru consultare ulterioară pentru o perioadă de timp adecvată scopurilor informației respective și permit reproducerea identică a informațiilor stocate. Cu toate acestea, ar trebui să fie posibil ca prestatorul de servicii de plată și utilizatorul serviciilor de plată să convină în contractul-cadru cu privire la modul în care se vor furniza informațiile ulterioare privind operațiunile de plată executate, de exemplu ca, în cazul furnizării de servicii bancare prin internet toate informațiile privind contul de plăți să fie puse la dispoziție online.

[…]

(27) […] prezenta directivă ar trebui să distingă între două moduri în care informația urmează să fie furnizată de către prestatorul de servicii de plată: fie informația ar trebui să fie furnizată, mai exact, să fie comunicată activ, la timpul potrivit, de către prestatorul de servicii de plată, în conformitate cu cerințele prezentei directive, fără vreo solicitare din partea utilizatorului serviciilor de plată, fie informațiile ar trebui să fie puse la dispoziția utilizatorului serviciilor de plată, ținând seama de toate cerințele suplimentare în materie de informare pe care acesta ar putea să le formuleze. În acest din urmă caz, utilizatorul serviciilor de plată trebuie să adopte o atitudine activă pentru a obține informațiile respective, cum ar fi solicitarea expresă a acestora de la prestatorul de servicii de plată, consultarea contului său bancar online sau introducerea cardului său bancar într-o imprimantă pentru extrase de cont. […]

[…]

(46) Funcționarea armonioasă și eficientă a sistemului de plăți depinde de condiția ca utilizatorul să poată avea încredere în faptul că prestatorul de servicii execută operațiunea de plată în mod corect și în termenul convenit. De obicei, prestatorul este în măsură de a aprecia riscurile asociate operațiunii de plată. Prestatorul este cel care furnizează sistemul de plăți, care ia măsurile necesare pentru a recupera fondurile plasate sau alocate în mod greșit și decide în majoritatea cazurilor cu privire la intermediarii implicați în executarea operațiunii de plată. […]”

4 Potrivit articolului 4 din Directiva 2007/64, intitulat „Definiții”:

„În înțelesul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

12. prin «contract-cadru» se înțelege un contract de servicii de plată care reglementează executarea, în viitor, a unor operațiuni de plată individuale și succesive și care poate conține obligația de a constitui un cont de plăți, precum și condițiile legate de constituirea acestuia;

[…]

25. prin «suport durabil» se înțelege orice instrument care permite utilizatorului serviciilor de plată să stocheze informații adresate personal acestuia, într-un mod accesibil pentru consultări ulterioare și pentru o perioadă de timp adecvată scopurilor informației respective, și care permite reproducerea identică a informațiilor stocate;

[…]”

5 Sub denumirea „Transparența condițiilor și a cerințelor în materie de informare privind serviciile de plată”, titlul III din această directivă cuprinde capitolul 1, intitulat „Dispoziții generale”. Printre dispozițiile din acest capitol se numără articolele 30 și 31 din directivă.

6 Articolul 30 din directiva menționată, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede:

„(1) Prezentul titlu se aplică operațiunilor de plată singulară, contractelor-cadru și operațiunilor de plată prevăzute de acestea. Părțile pot conveni că acesta nu se aplică total sau parțial atunci când utilizatorul serviciilor de plată nu este consumator.

(2) Statele membre pot stabili ca dispozițiile din prezentul titlu să fie aplicate microîntreprinderilor în același mod ca și consumatorilor.

[…]”

7 Articolul 31 din aceeași directivă, intitulat „Alte dispoziții din legislația comunitară”, prevede:

„Dispozițiile din prezentul titlu nu aduc atingere dispozițiilor de drept comunitar care cuprind cerințe suplimentare privind informațiile prealabile.

Cu toate acestea, în cazul în care se aplică și Directiva [2002/65, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/29], dispozițiile legate de informare prevăzute în articolul 3 alineatul (1) din respectiva directivă, cu excepția punctului 2 literele (c)-(g), a punctului 3 literele (a), (d) și (e) și a punctului 4 litera (b) de la alineatul respectiv se înlocuiesc cu articolele 36, 37, 41 și 42 din prezenta directivă.”

8 Capitolul 2 din titlul III din Directiva 2007/64 este intitulat „Operațiuni de plată singulară”. Printre dispozițiile acestui capitol figurează în special articolele 35-37.

9 Articolul 35 din această directivă, intitulat „Domeniul de aplicare”, are următorul cuprins:

„(1) Prezentul capitol se aplică operațiunilor de plată singulară care nu intră sub incidența unui contract-cadru.

(2) În cazul în care un ordin de plată pentru o operațiune de plată singulară este transmis printr-un instrument de plată reglementat printr-un contract-cadru, prestatorul de servicii de plată nu are obligația de a furniza sau de a pune la dispoziție informații care au fost deja transmise utilizatorului serviciilor de plată în temeiul unui contract-cadru încheiat cu un alt prestator de servicii de plată sau care îi vor fi transmise în conformitate cu contractul-cadru respectiv.”

10 Articolul 36 din directiva menționată, intitulat „Informații prealabile generale”, prevede:

„(1) Statele membre solicită ca înainte ca utilizatorul serviciilor de plată să devină parte la un contract sau la o ofertă de servicii de plată singulară, prestatorul de servicii de plată să pună la dispoziția utilizatorului serviciilor de plată, într-o formă ușor accesibilă, informațiile și condițiile specificate la articolul 37. La cererea utilizatorului serviciilor de plată, prestatorul de servicii de plată transmite informațiile și condițiile pe suport de hârtie sau pe un alt suport durabil. Informațiile și condițiile sunt comunicate în termeni ușor de înțeles, într-o formă clară și ușor de înțeles, într-o limbă oficială a statului membru în care se oferă serviciul de plată sau în orice altă limbă stabilită de comun acord între părți.

[…]

(3) Obligațiile prevăzute la alineatul (1) pot fi îndeplinite și prin transmiterea unui exemplar al propunerii de contract de prestare de servicii de plată singulară sau al ordinului preliminar de plată, care includ informațiile și condițiile specificate în articolul 37.”

11 Articolul 37 din aceeași directivă, intitulat „Informații și condiții”, enumeră, la alineatul (1), informațiile și condițiile care trebuie furnizate utilizatorului serviciilor de plată sau puse la dispoziția acestuia.

12 În cadrul titlului III din Directiva 2007/64, capitolul 3 din aceasta, intitulat „Contracte-cadru”, cuprinde, printre altele, articolele 40-43.

13 Potrivit articolului 40 din această directivă, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„Prezentul capitol se aplică operațiunilor de plată care intră sub incidența unui contract-cadru.”

14 Articolul 41 din directiva menționată, intitulat „Informații prealabile generale”, are următorul cuprins:

„(1) Statele membre solicită prestatorului de servicii de plată să comunice informațiile și condițiile specificate la articolul 42 utilizatorului serviciilor de plată, pe suport de hârtie sau pe alt suport durabil, cu suficient timp înainte ca utilizatorul serviciilor de plată să devină parte la un contract-cadru sau la o ofertă. Informațiile și condițiile sunt comunicate în termeni ușor de înțeles, într-o formă clară și ușor de înțeles, într-o limbă oficială a statului membru în care se oferă serviciul de plată sau în orice altă limbă stabilită de comun acord între părți.

(2) În cazul în care contractul-cadru a fost încheiat la cererea utilizatorului serviciilor de plată, printr-un mijloc de comunicare la distanță care nu îi permite prestatorului de servicii de plată să se conformeze alineatului (1), prestatorul își îndeplinește obligațiile care îi revin în conformitate cu alineatul respectiv imediat după încheierea contractului-cadru.

(3) Obligațiile prevăzute la alineatul (1) pot fi îndeplinite prin transmiterea unui exemplar al contractului-cadru preliminar care include informațiile și condițiile specificate la articolul 42.”

15 Articolul 42 din aceeași directivă, intitulat „Informații și condiții”, enumeră informațiile și condițiile care trebuie furnizate utilizatorului serviciilor de plată.

16 Articolul 43 din Directiva 2007/64, intitulat „Accesibilitatea informațiilor și a condițiilor contractului-cadru”, prevede:

„În orice moment în timpul relației contractuale, utilizatorul serviciilor de plată are dreptul să primească, la cerere, condițiile contractuale ale contractului-cadru, precum și informațiile și condițiile specificate la articolul 42, pe suport de hârtie sau pe orice alt suport durabil.”

17 Articolul 44 din această directivă, intitulat „Modificări ale condițiilor contractului-cadru”, prevede:

„(1) Toate modificările din contractul-cadru, precum și informațiile și condițiile specificate la articolul 42 sunt propuse de prestatorul de servicii de plată în conformitate cu articolul 41 alineatul (1) cu cel puțin două luni înainte de data propusă pentru aplicarea acestora.

În cazul în care este aplicabil, în conformitate cu articolul 42 punctul 6 litera (a), prestatorul de servicii de plată îl informează pe utilizatorul serviciilor de plată că se consideră că acesta din urmă a acceptat modificările respective dacă, înainte de data propusă a intrării lor în vigoare, nu îl informează pe prestatorul de servicii de plată că nu le acceptă. În acest caz, prestatorul de servicii de plată specifică de asemenea faptul că utilizatorul serviciilor de plată are dreptul de a rezilia contractul-cadru imediat și în mod gratuit, înainte de data propusă pentru aplicarea modificărilor.

(2) Modificările survenite cu privire la rata dobânzii sau la cursul de schimb pot fi aplicate imediat și fără nicio notificare, cu condiția ca un astfel de drept să fie convenit în contractul-cadru și ca modificările să se bazeze pe rata dobânzii de referință sau pe cursul de schimb de referință, convenite în conformitate cu articolul 42 […]. Utilizatorul serviciilor de plată este informat cu privire la orice modificare survenită cu privire la rata dobânzii cu prima ocazie, în conformitate cu articolul 41 alineatul (1), cu excepția cazului în care părțile au convenit asupra unei frecvențe specifice sau a unei modalități în care informația trebuie transmisă sau făcută disponibilă. Cu toate acestea, modificările survenite în rata dobânzii sau în cursul de schimb care sunt mai avantajoase pentru utilizatorii serviciilor de plată pot fi aplicate fără notificare.

[…]”

Dreptul austriac

18 Bundesgesetz über die Erbringung von Zahlungsdiensten (Zahlungsdienstegesetz – ZaDiG) (Legea privind serviciile de plată) din 2009 (BGBl. I, 66/2009, denumită în continuare „Legea privind serviciile de plată”) transpune în dreptul austriac Directiva 2007/64.

19 Articolul 26 din Legea privind serviciile de plată are următorul cuprins:

„1. Prestatorul de servicii de plată trebuie, cu suficient timp înainte ca utilizatorul serviciului de plată să devină parte la un contract sau la o ofertă contractuală,

1) în cazul unui contract cadru prevăzut la articolul 28, să comunice informațiile și clauzele contractuale utilizatorului serviciilor de plată pe suport de hârtie sau, dacă utilizatorul este de acord, pe alt suport durabil […]

[…]

2. Informațiile și clauzele contractuale trebuie să fie redactate într-un mod clar și inteligibil […]”

20 Potrivit articolului 29 alineatul 1 din această lege:

„1. Prestatorul de servicii de plată trebuie
1) să propună utilizatorului serviciilor de plată modificări ale contractului cadru cu minimum două luni înainte de data prevăzută pentru aplicarea lor, în modul prevăzut la articolul 26 alineatul 1 punctul 1 și la articolul 26 alineatul 2 […]

[…]”

21 Bundesgesetz, mit dem bestimmte rechtliche Aspekte des elektronischen Geschäfts- und Rechtsverkehrs geregelt werden (E-Commerce-Gesetz – ECG) (Legea privind comerțul electronic) din 2001 (BGBl. I, 152/2001, denumită în continuare „Legea privind comerțul electronic”) transpune în dreptul austriac Directiva 2000/31.

22 Articolul 11 din Legea privind comerțul electronic prevede:

„Un prestator de servicii trebuie să pună la dispoziția utilizatorului clauzele contractuale, precum și condițiile generale astfel încât acesta să le poată stoca sau reproduce. Această obligație nu poate fi modificată în detrimentul utilizatorului.”

23 Articolul 12 din Legea privind comerțul electronic prevede:

„Mesajele electronice referitoare la contract, alte mesaje electronice importante din punct de vedere juridic, precum și confirmările de primire electronice se consideră că sunt comunicate dacă partea căreia îi sunt destinate este în măsură să le consulte în împrejurări obișnuite. Această dispoziție nu poate fi modificată în detrimentul utilizatorilor.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

24 Potrivit legislației austriece, Asociația este competentă să acționeze în scopul protejării intereselor consumatorilor.

25 BAWAG este o bancă ce își desfășoară activitatea pe întreg teritoriul austriac. Aceasta aplică, în raporturile sale cu consumatorii, condiții generale care reglementează utilizarea de către aceștia a site-ului internet de servicii bancare online e-banking.

26 Condițiile generale referitoare la site-ul internet de bancă online e-banking conține o clauză potrivit căreia „clientul care a subscris la serviciul de e-banking primește notificările și mesajele (în special informațiile referitoare la cont, extrasele de cont, evidența plăților pentru cardurile de credit, notificările cu privire la modificări etc.) pe care banca trebuie să le transmită clientului sau să le pună la dispoziția acestuia prin poștă sau prin consultarea sau transmiterea pe cale electronică în cadrul sistemului de e-banking al [BAWAG]”.

27 Accesul la site-ul menționat este furnizat în cadrul unui contract care este accesoriu unui contract privind deschiderea și funcționarea unui cont bancar și care face astfel parte dintr-un contract-cadru.

28 Din decizia de trimitere rezultă că mesajele trimise în cutiile poștale electronice dedicate consumatorilor care au acces la site-ul internet de servicii bancare online e-banking rămân acolo nemodificate și nu sunt eliminate pentru o perioadă adaptată scopului de informare a acestor consumatori, astfel încât acestea pot fi consultate și reproduse identic în format electronic sau tipărite. Aceste mesaje pot fi gestionate de către consumatori și, dacă este cazul, șterse de aceștia.

29 Asociația a sesizat Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena, Austria) cu o cerere privind încetarea utilizării de către BAWAG a clauzei sus-menționate sau a oricărei clauze echivalente în condițiile sale generale.

30 Astfel, potrivit Asociației, aceste clauze ar fi contrare dispozițiilor Legii privind serviciile de plată.

31 Întrucât Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena) a admis cererea Asociației prin hotărârea din 31 octombrie 2013, BAWAG a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria).

32 Prin hotărârea din 11 aprilie 2014, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena) a reformat în parte hotărârea Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena). BAWAG a declarat recurs împotriva hotărârii Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena) în fața instanței de trimitere.

33 Apreciind că soluționarea litigiului principal depinde de interpretarea Directivei 2007/64, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 41 alineatul (1) coroborat cu articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2007/64 trebuie interpretat în sensul că o informație (în format electronic) se consideră transmisă pe un suport de date durabil dacă este trimisă de către bancă către căsuța de e-mail a clientului în cadrul [site-ului internet de servicii bancare online e-banking], astfel încât clientul poate accesa această informație prin click după conectarea la site-ul internet de servicii bancare online e-banking?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

Articolul 41 alineatul (1) coroborat cu articolul 36 alineatul (1) din Directiva [2007/64] trebuie interpretat în sensul că, într-un asemenea caz,

a) banca pune la dispoziție informația pe un suport durabil, dar aceasta nu este transmisă clientului, [fiind] doar accesibilă acestuia sau

b) se ridică numai problema permiterii accesului la informație fără a utiliza un suport durabil?”

Cu privire la întrebările preliminare

34 Prin intermediul întrebărilor sale, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 41 alineatul (1) și articolul 44 alineatul (1) din Directiva 2007/64 coroborate cu articolul 4 punctul 25 din această directivă trebuie interpretate în sensul că modificările informațiilor și ale condițiilor prevăzute la articolul 42 din directiva menționată, precum și modificările contractului-cadru, care sunt transmise de prestatorul de servicii de plată utilizatorului acestor servicii prin intermediul unei căsuțe poștale electronice integrate într-un site internet de servicii bancare online, trebuie considerate ca fiind furnizate pe un suport durabil, în sensul acestor dispoziții, sau doar ca fiind puse la dispoziția utilizatorului în cauză, astfel cum prevede articolul 36 alineatul (1) prima teză din aceeași directivă în ceea ce privește informațiile și condițiile menționate la articolul 37 din aceasta.

35 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2007/64 prevede o obligație de informare generală prealabilă a utilizatorului de servicii de plată în ceea ce privește un contract sau o ofertă de servicii de plată singulară, care nu este acoperită de un contract-cadru în sensul articolului 4 punctul 12 din această directivă, în timp ce, în ceea ce privește operațiunile de plată acoperite de acest contract-cadru, o asemenea obligație este prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din directiva menționată.

36 „Contractul-cadru” este definit, în sensul Directivei 2007/64, la articolul 4 punctul 12 din această directivă ca fiind un contract de servicii de plată care reglementează executarea, în viitor, a unor operațiuni de plată individuale și succesive și care poate conține obligații și condiții legate de deschiderea unui cont de plăți.

37 Potrivit articolului 41 alineatul (1) din directiva menționată, statele membre solicită ca, cu suficient timp înainte ca utilizatorul de servicii de plată să devină parte la un contract-cadru sau la o ofertă, prestatorul de servicii de plată să îi comunice, pe suport de hârtie sau pe alt suport durabil, informațiile și condițiile specificate la articolul 42 din aceeași directivă.

38 În plus, reiese din cuprinsul articolului 44 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2007/64 că toate modificările din contractul-cadru, precum și informațiile și condițiile specificate la articolul 42 din această directivă sunt propuse de prestatorul de servicii de plată în conformitate cu articolul 41 alineatul (1) din directiva menționată cu cel puțin două luni înainte de data propusă pentru aplicarea acestora.

39 Pentru a oferi un răspuns util la întrebările adresate, este necesar să se analizeze două cerințe care sunt prevăzute la articolul 41 alineatul (1) din aceeași directivă, și anume cerința de a recurge la un suport durabil pe care trebuie să figureze informațiile în cauză, precum și cea potrivit căreia aceste informații trebuie să fie comunicate utilizatorului de servicii de plată.

40 În ceea ce privește, în primul rând, noțiunea „suport durabil”, care figurează la articolul 41 alineatul (1) din Directiva 2007/64, aceasta este definită la articolul 4 punctul 25 din această directivă ca fiind orice instrument care permite utilizatorului serviciilor de plată să stocheze informații adresate personal acestuia, într-un mod accesibil pentru consultări ulterioare și pentru o perioadă de timp adecvată scopurilor informației respective, și care permite reproducerea identică a informațiilor stocate.

41 Considerentul (24) al directivei menționate precizează că cerințele de informare prealabilă privind contractele-cadru ar trebui să fie foarte detaliate, iar informațiile ar trebui să fie furnizate întotdeauna pe suport de hârtie sau pe alte suporturi durabile, cum ar fi documente imprimate de imprimantele pentru extrase de cont, dischete, CD-ROM-uri, DVD-uri și hard discuri ale calculatoarelor personale pe care se stochează poșta electronică, precum și pagini de internet, în măsura în care aceste pagini sunt accesibile pentru consultare ulterioară pentru o perioadă de timp adecvată scopurilor informației respective și permit reproducerea identică a informațiilor stocate.

42 Referindu-se, printre altele, la definiția noțiunii „suport durabil” conținute la articolul 3 litera (m) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66, rectificări în JO 2009, L 207, p. 14, în JO 2010, L 199, p. 40, în JO 2011, L 234, p. 46, și în JO 2015, L 36, p. 15), Curtea a decis că acest suport trebuie să garanteze consumatorului, la fel ca un suport pe hârtie, deținerea informațiilor în cauză pentru a-i permite să invoce, dacă este cazul, drepturile care îi revin. Este pertinentă în această privință posibilitatea consumatorului de a stoca informațiile care i-au fost adresate personal, garantarea nealterării conținutului acestora, precum și accesibilitatea lor pe o durată corespunzătoare și posibilitatea de a le reproduce ca atare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, punctele 42-44, și Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 35).

43 Or, trebuie să se considere, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 51-63 din concluzii și cum a statuat în esență Curtea Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS) în Hotărârea sa din 27 ianuarie 2010, Inconsult Anstalt/Finanzmarktaufsicht (E-04/09, EFTA Court Report 2009-2010, p. 86, punctele 63-66), că anumite site-uri internet trebuie să fie calificate drept „suporturi durabile” în sensul articolului 4 punctul 25 din Directiva 2007/64.

44 Având în vedere, printre altele, punctele 40-42 din prezenta hotărâre, situația se prezintă astfel atunci când un site internet permite utilizatorului de servicii de plată să stocheze informațiile care îi sunt adresate personal într-un mod accesibil pentru consultări ulterioare și pentru o perioadă de timp adecvată scopurilor informației respective și care permite reproducerea identică a informațiilor stocate. În plus, pentru ca un site internet să poată fi considerat un „suport durabil” în sensul acestei dispoziții, trebuie să fie exclusă orice posibilitate de modificare unilaterală a conținutului acestuia de către prestatorul de servicii de plată sau de către un alt profesionist căruia i-a fost încredințată gestionarea site-ului respectiv.

45 Această interpretare corespunde obiectivelor enunțate în considerentele (21) și (22) ale Directivei 2007/64, și anume protecția utilizatorilor de servicii de plată și, în special, a consumatorilor.

46 Revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă în cauza principală sunt îndeplinite condițiile specificate la punctul 44 din prezenta hotărâre.

47 În ceea ce privește, în al doilea rând, identificarea situației în care modificările informațiilor și ale condițiilor definite la articolul 42 din Directiva 2007/64, precum și modificările contractului-cadru pot fi considerate „comunicate” pe un suport durabil în conformitate cu articolul 41 alineatul (1) din această directivă, trebuie amintit că, astfel cum se enunță în considerentul (27) al directivei menționate, aceasta ar trebui să distingă între două moduri în care informația urmează să fie furnizată de către prestatorul de servicii de plată: fie informațiile ar trebui să fie furnizate, mai exact, să fie comunicate activ, de către prestatorul de servicii de plată, în conformitate cu cerințele prezentei directive, fără vreo solicitare din partea utilizatorului serviciilor de plată, fie informațiile ar trebui să fie puse la dispoziția utilizatorului serviciilor de plată, ținând seama de toate cerințele suplimentare în materie de informare pe care acesta ar putea să le formuleze. În acest din urmă caz, utilizatorul serviciilor de plată trebuie să adopte o atitudine activă pentru a obține informațiile respective, cum ar fi solicitarea expresă a acestora de la prestatorul de servicii de plată, consultarea contului său bancar online sau introducerea cardului său bancar într-o imprimantă pentru extrase de cont.

48 Din aceasta reiese că, atunci când Directiva 2007/64 prevede că informațiile în cauză sunt comunicate de prestatorul de servicii de plată utilizatorului acestor servicii, prestatorul respectiv trebuie să comunice activ informațiile în cauză.

49 În același timp, întrucât protecția utilizatorilor de servicii de plată și în special a consumatorilor este, astfel cum s-a amintit la punctul 45 din prezenta hotărâre, unul dintre obiectivele directivei menționate, nu se poate solicita în mod rezonabil, după cum a arătat avocatul general la punctele 75-77 din concluzii, utilizatorilor de servicii de plată să consulte în mod regulat toate serviciile de comunicare electronică la care au subscris, și aceasta cu atât mai mult cu cât, potrivit articolului 44 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2007/64, în împrejurările prevăzute de această dispoziție se consideră că utilizatorii au acceptat modificările condițiilor contractului-cadru propuse de prestatorii respectivi.

50 În aceste condiții, informațiile în cauză care sunt transmise de prestatorul de servicii utilizatorului acestora prin intermediul unui site internet de servicii bancare online pot fi considerate comunicate, în sensul articolului 41 alineatul (1) din Directiva 2007/64, dacă o astfel de transmitere este însoțită de un comportament activ al prestatorului în cauză destinat să aducă la cunoștința utilizatorului respectiv existența și disponibilitatea acestor informații pe site-ul menționat.

51 Astfel cum a arătat în esență avocatul general la punctul 79 din concluzii, poate constitui un asemenea comportament, printre altele, trimiterea unei scrisori sau a unui mesaj la adresa utilizată în mod obișnuit de utilizatorul serviciilor în cauză pentru comunicarea cu alte persoane și cu privire la a cărei utilizare părțile au convenit într-un contract-cadru încheiat între prestatorul serviciilor de plată și utilizatorul respectiv. Adresa astfel aleasă nu poate fi însă cea dedicată utilizatorului în cauză pe site-ul internet de servicii bancare online administrat de prestatorul de servicii de plată sau de un alt profesionist căruia i-a fost încredințată gestionarea site-ului respectiv dacă site-ul menționat, deși conține o căsuță poștală electronică, nu este utilizat de același utilizator în scopul comunicării sale obișnuite cu alte persoane decât prestatorul în cauză.

52 Revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă, având în vedere ansamblul împrejurărilor din cauza principală, se poate considera că modificările aduse informațiilor și condițiilor definite la articolul 42 din Directiva 2007/64, precum și modificările contractului-cadru respectiv sunt comunicate activ de prestatorul de servicii de plată utilizatorului acestor servicii.

53 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate după cum urmează:

— Articolul 41 alineatul (1) și articolul 44 alineatul (1) din Directiva 2007/64 coroborate cu articolul 4 punctul 25 din această directivă trebuie interpretate în sensul că modificările informațiilor și ale condițiilor prevăzute la articolul 42 din directiva menționată, precum și modificările contractului-cadru, care sunt transmise de prestatorul de servicii de plată utilizatorului acestor servicii prin intermediul unei căsuțe poștale electronice integrate într-un site internet de servicii bancare online, pot fi considerate ca fiind furnizate pe un suport durabil, în sensul acestor dispoziții, numai dacă sunt îndeplinite următoarele două condiții:

— site-ul internet în cauză permite acestui utilizator să stocheze informațiile care i-au fost adresate personal astfel încât acesta să le poată accesa și reproduce identic, pe o perioadă corespunzătoare, fără a fi posibilă nicio modificare unilaterală a conținutului acestora de către prestatorul respectiv sau de către un alt profesionist și

— dacă utilizatorul serviciilor de plată est obligat să consulte site-ul internet în cauză pentru a lua cunoștință de informațiile respective, transmiterea acestor informații este însoțită de un comportament activ al prestatorului de servicii de plată destinat să aducă la cunoștința utilizatorului respectiv existența și disponibilitatea acestor informații pe site-ul internet menționat.

— În ipoteza în care utilizatorul de servicii de plată este obligat să consulte un astfel de site pentru a lua cunoștință de informațiile în cauză, acestea sunt doar puse la dispoziția utilizatorului respectiv, în sensul articolului 36 alineatul (1) prima teză din Directiva 2007/64, atunci când transmiterea acestor informații nu este însoțită de un astfel de comportament activ al prestatorului de servicii de plată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 41 alineatul (1) și articolul 44 alineatul (1) din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/111/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009, coroborate cu articolul 4 punctul 25 din această directivă trebuie interpretate în sensul că modificările informațiilor și ale condițiilor prevăzute la articolul 42 din directiva menționată, precum și modificările contractului-cadru, care sunt transmise de prestatorul de servicii de plată utilizatorului acestor servicii prin intermediul unei căsuțe poștale electronice integrate într-un site internet de servicii bancare online, pot fi considerate ca fiind furnizate pe un suport durabil, în sensul acestor dispoziții, numai dacă sunt îndeplinite următoarele două condiții:

— site-ul internet în cauză permite acestui utilizator să stocheze informațiile care i-au fost adresate personal astfel încât acesta să le poată accesa și reproduce identic, pe o perioadă corespunzătoare, fără a fi posibilă nicio modificare unilaterală a conținutului acestora de către prestatorul respectiv sau de către un alt profesionist și

— **dacă utilizatorul serviciilor de plată est obligat să consulte site-ul internet în cauză pentru a lua cunoștință de informațiile respective, transmiterea acestor informații este însoțită de un comportament activ al prestatorului de servicii de plată destinat să aducă la cunoștința utilizatorului respectiv existența și disponibilitatea acestor informații pe site-ul internet menționat.**

În ipoteza în care utilizatorul de servicii de plată este obligat să consulte un astfel de site pentru a lua cunoștință de informațiile în cauză, acestea sunt doar puse la dispoziția utilizatorului respectiv, în sensul articolului 36 alineatul (1) prima teză din Directiva 2007/64, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/111, atunci când transmiterea acestor informații nu este însoțită de un astfel de comportament activ al prestatorului de servicii de plată.

Semnături